

Урок з історії України

7 клас

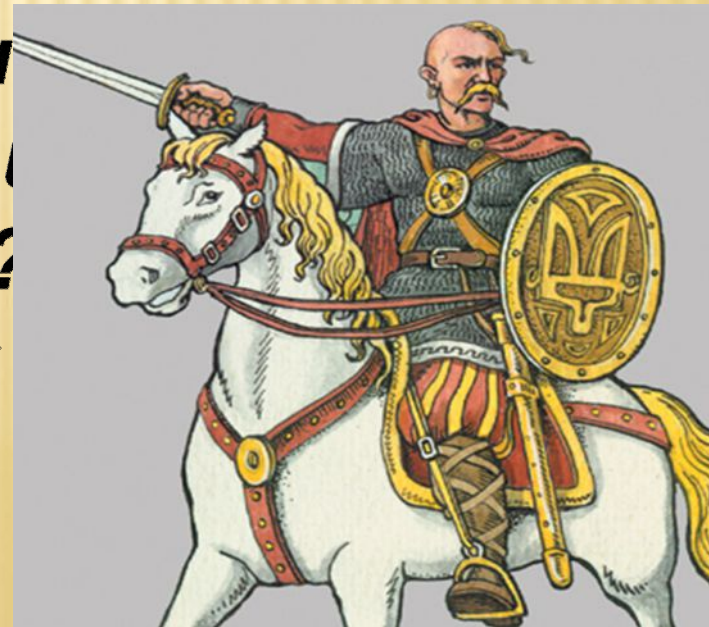
ТЕМА УРОКУ :
КИЇВСЬКА РУСЬ ЗА ЧАСІВ ПРАВЛІННЯ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЗНАНЬ

ВПІЗНАЙТЕ ПРО КОГО ЙДЕТЬСЯ МОВА

**Усе життя провів в походах,
На битву, як на свято йшов.
Та на Дніпровських на порогах
Свою геройську смерть знайшов.
Хан з його черепа зробили
І золотом прикрасив чапак.
Якого князя хан розбив?
Чекаю відповідь я вашу**

*Жона. Вдова. Княгиня. Мати...
Яку ти мужність осягла?!
Як високо змогла піднятись
І влади велич вознесла!
Тобі вдалось зміцнить державу,
Намітить християнству путь,
Творить земні славетні справи,
Цього не в праві ми забуть*

ОЛЬГА

КНЯЗЬ ОЛЕГ

КНЯЗЬ ОЛЕГ

*Він був грозою Царгороду,
Прибив свій щит там на врата
І вигідну уклав угоду –
Йшла дань на руські всі міста.
Але пророцтво волхви склалося
Що від коня свого помре
Сміявся, бо не знав що з
ужалить.
Давно було це, та леген*

ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ

- × *Нову христову віру дав
І срібну гривну карбував,
На Бузі місто збудував,
Один – три прізвіська він мав.
То, хто ж така оця людина
Яку так славить Україна?*

× ПЛАН

- 1. Міжусобна боротьба між синами Володимира Великого. Утверження Ярослава в Києві.**
- 2. Державна діяльність Ярослава Мудрого.**
- 3. Перший збірник законів «Руська Правда»**

Проблемне запитання

За всю історію Русі тільки один правитель удостоївся іменування «Мудрий». За які ж діяння так вшанував народ сина князя Володимира - Ярослава?

**× Міжусобна боротьба
між синами
Володимира.
Утвердження
Ярослава в Києві.**

Борис

Святослав

Гліб

Святополк

Мстислав

1015 рік

- по смерті Володимира київський престол за заповітом опинився в руках **Бориса**;
- владу в Києві захоплює Володимира пасинок **Святополк** Ярополкович, скориставшись відсутністю Бориса;
- літописець стверджує, що він вбив **Бориса, Гліба й Святослава**.

1019 рік

- ❑ Ярослав з Новгороду виступає проти Святополка;
- ❑ кияни не сприймають поляків і Святополка, якого нарекли **“Окаянним”**;
- ❑ відступ поляків до Польщі;
- ❑ союз Святополка з печенігами і наступ на Київ;
- ❑ річка **Альта** – вирішальна битва.

Наслідок:

- перемога Ярослава;
- повернення київського престолу.

УВАГА ПИТАННЯ!!!

× Завдання

- × - Скільки синів було у Володимира? Як вони називались?
- × - Що сталося з братами Глібом, Борисом та Святославом?
- × - Чому Ярослав розпочав боротьбу проти Святополка?
- × - Коли і як переміг Ярослав Святополка?
- × Як звали брата з яким Ярослав поділив Русь?
- × В якому році Ярослав став єдиновладним господарем Русі?

1036 р. – повновладне княжіння Ярослава

Князь Ярослав Мудрий

Підстава:

Смерть Мстислава

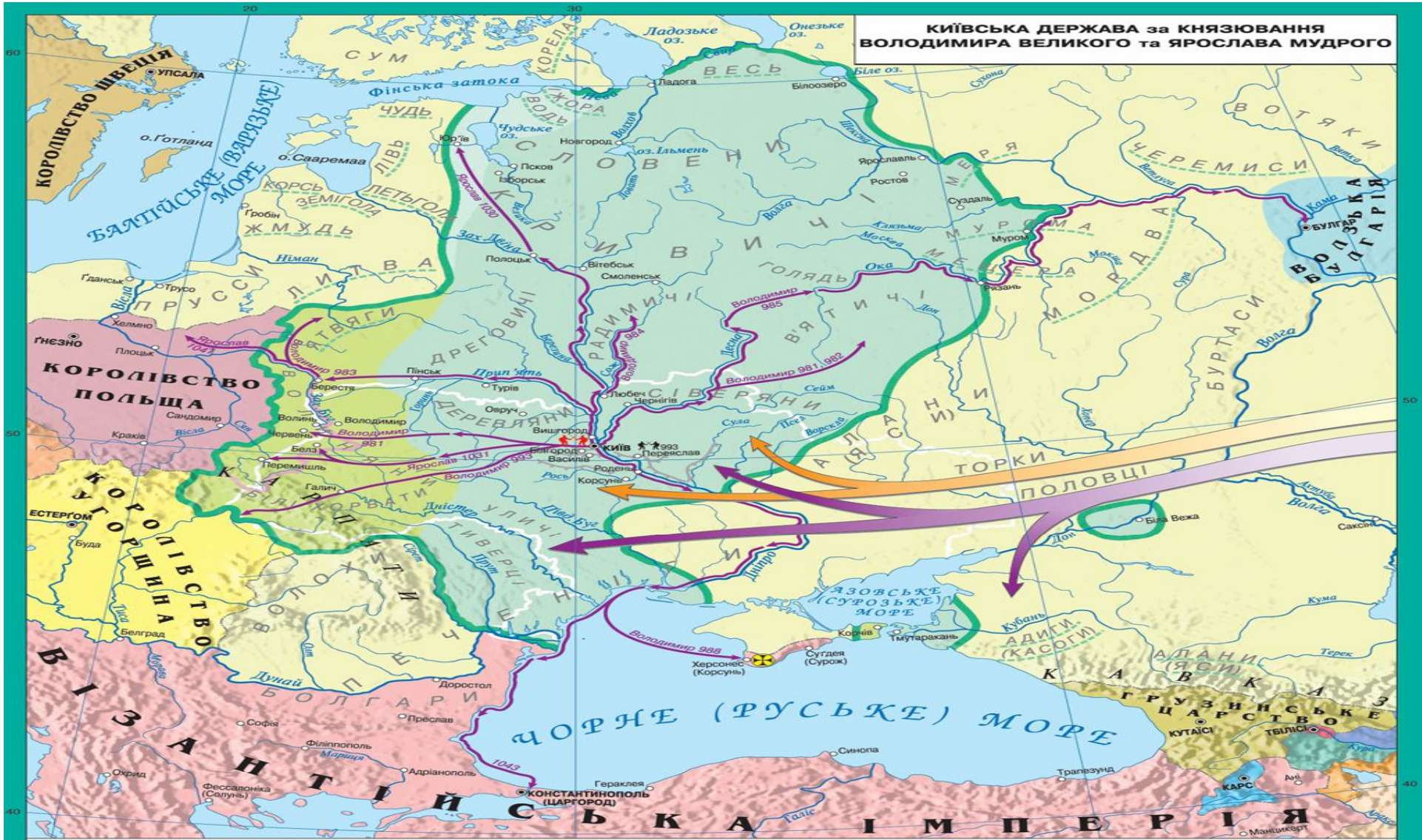
і, за словами

Нестора, Ярослав став

**“самовладцем Руської
землі”.**

**1019-1054 - правління
Ярослава Мудрого**

КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА за КНЯЗЮВАННЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО та ЯРОСЛАВА МУДРОГО

- Київська держава на початку князювання Володимиром Святославичем (980 р.)
- Території, приєднані до Київської держави за князювання Володимиром Святославичем (980–1015 рр.)
- Територія Червентських міст (у 981–1018 рр. до Київської Русі; у 1018–1031 рр. до Польщі; від 1031 р. у складі Київської Русі)
- МІСЦЕ ХРЕЩЕННЯ ВОЛОДИМИРА

- "Змієві вали" – система укріплень, що зводилася в X–XI ст. для захисту від кочовиків
- Переселення торків (гузів) на початку XI ст.
- Переселення половців у середині XI ст.
- Території, приєднані до Київської держави за князювання Ярослава Мудрого (1019–1054 рр.)
- Племена, які сплачували данину київським князям
- Кордони Київської держави у 1054 р.

Хрещення Володимира Святославича

---

2. Державна діяльність Ярослава Мудрого.

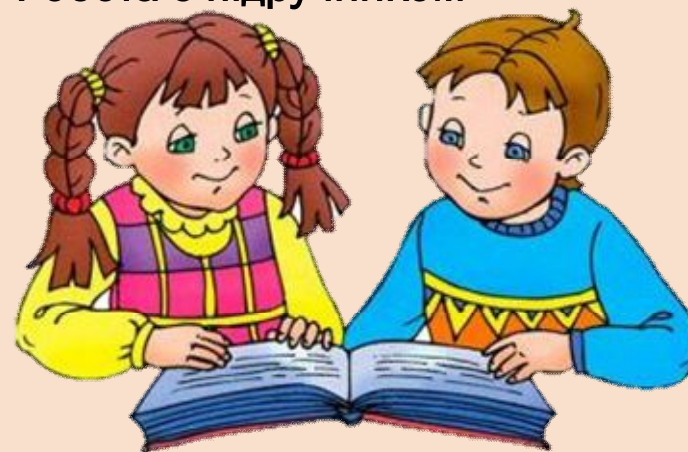
Внутрішня політика

Зовнішня політика

Робота в групах

Робота з підручником

Софійський собор

- закладений **Ярославом Мудрим 1037 р.** на місці перемоги над печенігами;
- центральне і найвище місце в «місті Ярослава»;
- хрестово-купольний храм (**13 куполів**);
- одночасне використання фресок і мозаїк.

Софіївський собор у Києві
(сучасний вигляд).

Особливість

поява нових слов'янських традицій в архітектурі Київської Русі.

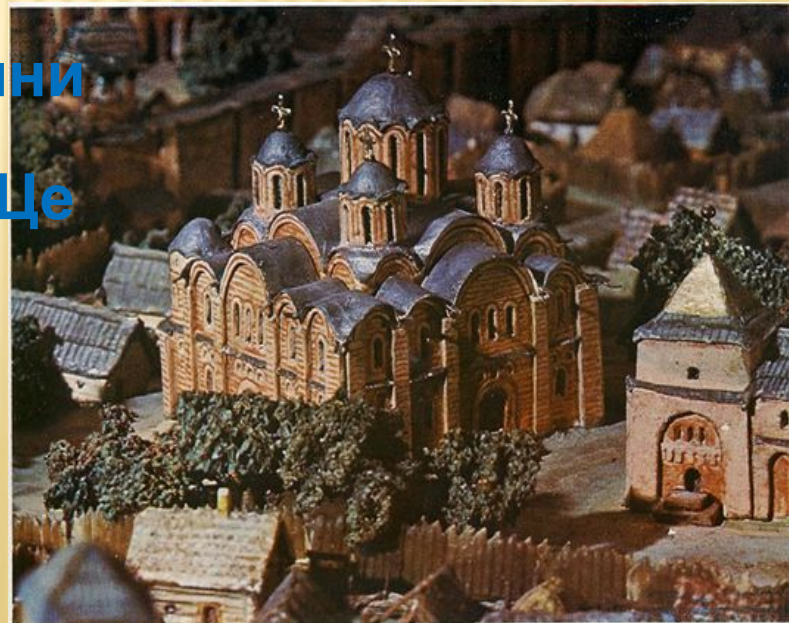
ЗОЛОТІ ВОРОТА В КИЄВІ

Золоті Ворота в Києві

Церква Святої Ірини

- Ірининський монастир у місті Ярослава було засновано у 1030-х роках одночасно із Георгіївським храмом. Літопис про цю подію пише так: "У рік 6545 (1037)...[він звів] монастир святого Георгія [Побідоносця] і [монастир] святої Орини". Названо монастир та головний храм було на честь небесної покровительки дружини Ярослава Мудрого Інгігерди (у хрещенні Ірини)- Святої Ірини. Це був досить великий багатобаневий храм у візантійському стилі.

Внутрішня політика

- Розбудував Київ
- Заложив церкву Святої Софії:
- Золоті ворота;
- Церкву Святої Ірини;
- У 1039 р. засновано Київську митрополію
- Засновував при церквах та монастирях школи «.... засіяв книжними словами серця віруючих»

«ШЛЮБНА ДИПЛОМАТІЯ»

Ярослав був
одружений з
донькою шведського
короля **Інгігерд**

Син Ізяслав одружився з
сестрою польського
короля Казимира
Гертрудою

Дочка Анастасія
одружилася з
угорським королем
Андрієм I

СВЯТОСЛАВ II

**Син Святослав - з
онукою
германського
цісаря Генріха II**

✘ Дочка **Анна** стала дружиною французького короля **Генріха I**

Внутрішня політика

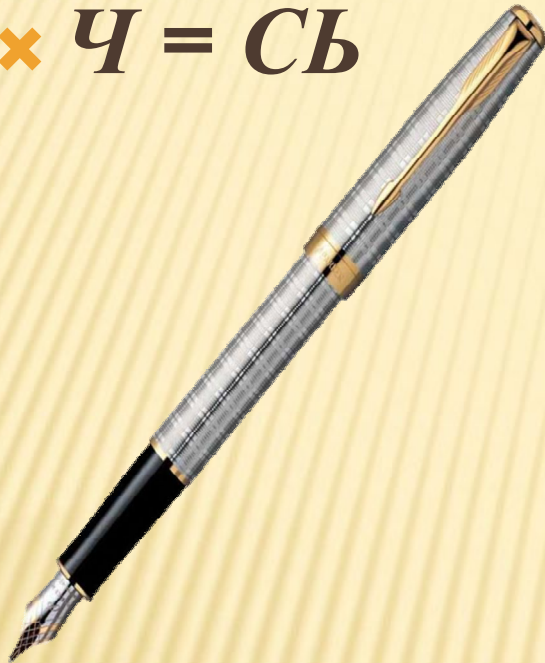
- Розбудував Київ
- Заложив церкву Святої Софії:
- Золоті ворота;
- Церкву Святої Ірини;
- У 1039 р. засновано Київську митрополію
- Засновував при церквах та монастирях школи «.... засіяв книжними словами серця віруючих»

Зовнішня Політика

- Завершив боротьбу з Польщею за червенські міста.
- Розширив кордони на північному заході приєднавши землі унрофінських племен, чудь, воль, жора та ін.
- Підтримував дружні стосунки з Візантією.
- Підтримував постійні дипломатичні стосунки з Німеччиною.
- Подальший розвиток «шлюбної дипломатії» - укладання вигідних міждержавних союзів через династичні шлюби. Титул « тестя Європи»

РОЗВ'ЯЖІТЬ РЕБУС

× Ч = СЬ

× 4=В 5 = Д

ПРОЧИТАЙТЕ НАЗВУ ДОКУМЕНТУ

3. “Руська Правда”

СЛОВНИКОВА РОБОТА

«Руська Правда» – збірник (кодекс) законів з окремих питань цивільного, сімейного, фінансового та кримінального права.

× **Огнищанин** -головний управитель княжого двору, боярин.

× **Під'їзний** – збирач оброку данини, для князя.

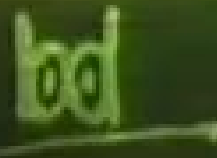
× **Тіун** – управитель господарства князя.

× **Смерд**-селянин, що володів земляним наділом і сплачував князю данину.

× **Холоп** – селянин, що не мав свого господарства і знаходився в залежності від феодала.

HHH

bd

babich-design

ОЗНАЙОМТЕСЬ З ДОКУМЕНТОМ І ДАЙТЕ ВІДПОВІДЬ НА ПИТАННЯ

« Руська правда»

✘ « Якщо уб'ють огнищанина навмисне, то вбивця платить за нього 80 гривень....., а за князівського під'їзного ... платить 80 гривень... а за тіуна – 80 гривень, а за смерда або холопа – 5 гривень. А за князівського коня ... 3 гривни, а за коня смерда 2 грн.....

Питання

- 1. Чиї інтереси захищали ці закони?**
- 2. З чого видно відмінності у становищі різних груп?**
- 3. Чи мало вплив на написання «Руської правди» прийняття християнства Володимиром Великим?**

ВИСНОВОК :

Упорядкування законодавства
засвідчили намагання Ярослава
піднести Русь на рівень
найрозвинутіших країн тогочасної
Європи

Проблемне запитання

За всю історію Русі тільки один правитель удостоївся іменування «Мудрий». За які ж діяння так вшанував народ сина князя Володимира - Ярослава?

ВИСЛОВІТЬ СВОЄ СТАВЛЕННЯ ДО ОСОБИ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

- × Виокористовуйте при цьому такі неповні речення:
- × Я упевнений у тому ,що....
- × Я добре знаю що....
- × Я переконаний у цьому, тому, що....

- ✘ Але мудрість Ярослава
Вся була в його ділах,
У державнім будівництві,
Владі, устрою, в судах.

Щоб не нищити народу
І народного майна,
Не хотів він воювати,
Не тягла його війна.

Він прогнав лише поляків,
І, щоб ворог тихшим став,
Він твердиню понад Сяном —
Ярослав свій збудував.

Та ходив на печенігів
І черкесів під Кавказ,
Що на нашу Україну
Нападали раз у раз.

ЗАПОВІТ ЯРОСЛАВА

«...перед смертю Ярослав
Всіх синів своїх покликав
І з любов'ю проказав:
Вас я діти покидаю йду я в
ліпшу сторону,
Але діти пам'ятайте
Мою заповідь одну.
Не сваріться, жийте в згоді:
Тільки мир збере усе,

А незгода, наче вітер, все по
полю рознесе.

Як не будете всі разом

Йти до спільної мети,
Ви, державу зруйнувавши,
Подастесь у світи.
Ви розгубите ту землю,
Що придбали вам батьки,
І тинятиметесь всюди,
Як вигнанці й жебраки.»

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

- ✘ Опрацювати текст параграфа
- ✘ Скласти репортаж - подорож про Київ часів Ярослава.